

T É N Y E K

Európai Munkavédelmi Ügynökség

Balesetmegelőzés az építőiparban

Az Európai Unióban az építőiparban legnagyobb a baleseti kockázat⁽¹⁾, építkezési balesetben évente több, mint 1300 ember hal meg. Az egész világot tekintve, az építőiparban dolgozóknál háromszor nagyobb a halálos baleset, és kétszer nagyobb a sérülés valószínűsége, mint más ágazatokban. Ezek a balesetek hatalmas költséget is jelentenek az **egyénnek**, a **munkáltatónak** és a **társadalomnak** egyaránt. Ezek a költségek a vállalási ár jelentős részét tehetik ki.

Európában az építő cégek több, mint 99%-a **kis- és középméretű vállalkozás (KKV)**. Éppen ezért a KKVk vannak leginkább kitéve az építési baleseteknek. A jelen dokumentumban adott tanácsok minden méreteű vállalkozás esetében alkalmazhatók.

Feladatok, felelősségek

A beruházók, műszaki ellenőrök, munkáltatók, az egyes alvállalkozók és az önálló vállalkozók mind felelősek a biztonságért. Az európai irányelvekben⁽²⁾ meghatározott vonatkozó követelmények között vannak az alábbiak:

- A munkahelyi egészséget és biztonságot már a tervezési fázistól kezdve figyelembe kell venni minden **építési** munkánál. A munkát a tervezésben és a munka elvégzésében szereplő valamennyi fél között össze kell hangolni.
- Biztonságos **munkaeszközöket** kell biztosítani (ebbe beletartozik az alkalmasság, kiválasztás, biztonsági felszerelések, biztonságos használat, oktatás és tájékoztatás, felügyelet és karbantartás)
- **Biztonsági és/vagy egészségügyi jelzésekről** kell gondoskodni ott, ahol a veszélyeket nem lehet elkerülni, vagy megfelelően csökkenteni biztonsági intézkedésekkel
- **Egyéni védőeszközöket** kell biztosítani (védősisak, biztonsági heveder, szem- és légzésvédelem, védőlábbeli stb.), amelyek megfelelnek a fennálló kockázatoknak, ott, ahol ezeket a kockázatokat más módon nem lehet megelőzni
- Biztonságos munkakörnyezetet és szociális létesítményeket kell biztosítani az **építőipari** dolgozók részére, pl. bejáratok, biztonságos közlekedő utak
- Általános **keretet** kell alkalmazni a munkavédelmi irányításban, amelybe beletartoznak az alábbiak: a kockázatok felmérése és megelőzése, a kollektív intézkedések prioritása a kockázatok kiküszöbölésében, konzultáció a munkavállalókkal, tájékoztatás és oktatás biztosítása, a biztonság összehangolása az egyes vállalkozók között.

Az irányelvekben meghatározott követelmények bekerültek a **nemzeti jogszabályokba**, amelyek további követelményeket is tartalmazhatnak.

A **munkavállalók** kötelesek aktívan közreműködni a munkáltató megelőző intézkedéseiben, úgy, hogy követik az utasításokat a kapott oktatással összhangban.

⁽¹⁾ A munkavédelem helyzete az Európai Unióban

⁽²⁾ A <http://europe.osha.eu.int/legislation/> kapcsolatot biztosít az **EU legislation**-hoz (EU jogszabályok), részletek a Bizottság KKVk-nek szóló, kockázatértékeléssel és építéssel foglalkozó útmutatójából, valamint a tagállamok weboldalaihoz, ahol az irányelvek megvalósítását szolgáló **nemzeti** jogszabályok és útmutatók találhatóak. Lásd különösen az ideiglenes és mobil építési területekről szóló irányelvet.

Követelmény a **munkavállalókkal folytatott konzultáció**. Az ő ismereteik felhasználása segít abban., hogy a veszélyeket megfelelően mérjék fel, és megvalósítható megoldásokat találjanak.

A balesetek megelőzése – A kockázatok felmérése

Az építési munkának számos veszélye van. Van azonban sok „helyes gyakorlat”, amely könnyen alkalmazható a balesetek megelőzésére. Az első lépés egy **megfelelő és alapos kockázatértékelés** elvégzése.

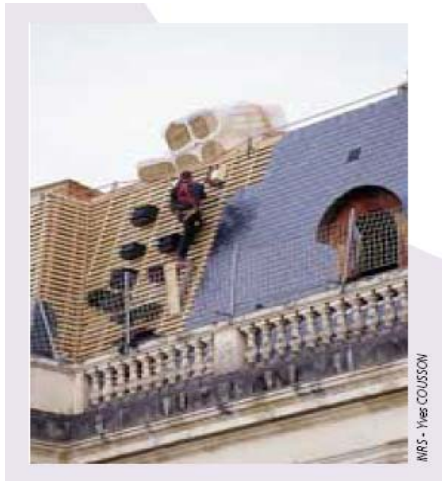
Ahhoz, hogy ténylegesen csökkenteni tudjuk a munkavállalók és mások (beleértve a helyszínen lévő látogatókat és a nagyközönség közelben elhaladó tagjait) veszélyes expozícióját, a kockázatértékelésnek valamennyi fennálló kockázatra és veszélyre ki kell terjednie. Gondoskodni kell arról, hogy egy kockázat csökkentése ne növeljen egy másik kockázatot.

Minden veszélyt meg kell határozni, mind azokat, amelyek valamely munkafolyamatból adódnak, mind azokat, amelyeket valami más tényező, például a helyszín elrendezése okoz. Ezt követi a fennálló kockázat mértékének meghatározása, figyelembe véve a meglévő intézkedéseket. Elegendő óvintézkedést tettünk, vagy többre van még szükség? A kockázatértékelés eredménye segít kiválasztani a legmegfelelőbb helyes gyakorlati módszereket, amiket az adott esetben használhatunk⁽³⁾.

Gyakorlati megelőzés

A főbb veszélyek között van a magasban végzett munka, a földkiemelés és az anyagmozgatás. Prioritást kell kapniuk az olyan intézkedéseknek, amelyek a veszélyt annak forrásánál küszöbölik ki vagy csökkentik, és kollektív védelmet biztosítanak. Egyéni védekezést, például egyéni védőeszközt ott kell használni, ahol a kockázat más módon már nem csökkenthető.

Az általános kockázatértékelés mellett folyamatos **megfigyelésre** és **rendszeres ellenőrzésre** van szükség.

Magasban végzett munka

A magasból való leesés a leggyakoribb oka a sérüléseknek és haláleseteknek az építőiparban. Az okok között szerepel: állványzaton vagy földemen védőkorlát vagy megfelelően kikötött biztonsági heveder nélkül végzett munka, törékeny tetőfödém, valamint rosszul karbantartott, elhelyezett és biztosított létrák.

A teljes építési folyamatot úgy kell megtervezni, hogy minimálisra csökkenjen a leesés kockázata. Már a projekt tervezési szakaszában meg lehet tervezni a leesés elleni védelmet. A kockázat csökkenthető betervezett védőkorlátok alkalmazásával, vagy – ha még fennáll a kockázat – biztonsági hevederrel.

Munkagödörben végzett munka

Bármilyen földkiemelési munka megkezdése előtt vegyünk számításba minden lehetséges veszélyt: a munkaárok beomlása, a munkagödörbe beeső személyek vagy járművek, vagy szomszédos szerkezetek aláásása. Ezt követően tegyük meg a megfelelő óvintézkedéseket. Tárjuk fel és jelezzük az összes *földalatti vezeték*et, és tegyük meg az óvintézkedéseket ezek elkerülésére; győződjünk meg arról, hogy a helyszínen rendelkezésre áll-e elegendő *megfelelő eszköz és anyag* a munkagödör *biztosítására*; győződjünk meg arról, hogy *biztonságos módszert* alkalmazunk-e a

⁽³⁾ Az Ügynökség weblapja a <http://europe.osha.eu.int/good> practice/sector/construction címen ad építéssel kapcsolatos információt.

kitámasztások elhelyezésére és eltávolítására. Határozzuk meg, milyen *anyagmozgatásra* lesz szükség, és az ahhoz szükséges *megfelelő eszközöket*. Gondoskodjunk arról, hogy a berendezéseket időben a helyszínre szállítsák, és ehhez a terepet megfelelően előkészítsék.

Napi ellenőrzésre van szükség annak biztosítására, hogy a szükséges óvintézkedések folyamatosan életben maradjanak: Van-e biztonságos be- és kijárat a munkagödörben? Vannak-e korlátok vagy elkerítések, amelyek megakadályozzák, hogy valaki a gödörbe essen? Az anyagokat, a kitermelt földet és a berendezéseket a munkagödör szélétől kellő távolságban tárolják?

Anyagmozgatás

Készítsünk tervet az anyagmozgatás minimálisra csökkentésére, és a biztonságos anyagmozgatásra. Gondoskodjunk megfelelő **eszközökről**, és arról, hogy azokat kiképzett és gyakorlott személyek kezeljék.

Az eszközöket szakember rendszeresen ellenőrizze, és vizsgálja. **Hangoljuk össze a helyszíni munkákat** – ne engedjük például, hogy emelési műveleteket végző személyek veszélyeztessenek más munkavállalókat és fordítva. Ahol a **kézi anyagmozgatás** nem kerülhető el, a feladatokat úgy szervezzük, hogy a fizikai erőfeszítés mértéke és a távolság minimális legyen. A munkavállalókat oktassuk ki a kockázatok elkerülésének és a műszaki eszközök használatának módszereire.

Minden mobil daruval folytatott emelési műveletet meg kell tervezni, és azt csak szakember végezheti. A darukezelőnek jó látási viszonyokat kell biztosítani, és a darunak talajszinten, a földkiemeléستől és villamos vezetékektől biztonságos távolságra kell lennie.

Általános „rendtartás” és biztonságos megközelítés

Fontos a helyszín általános szervezettsége és rendje. Gondoskodjunk például a következőkről: *biztonságos megközelítés* (utak, pallók, létrák, állványok stb.) minden munkahely elérésére és elhagyására, akadályok nélkül; az *anyagok* biztonságos tárolása; a *nyílások* el vannak kerítve vagy be vannak fedve és egyértelműen jelölve; megfelelő intézkedések történtek a *hulladékok* összegyűjtésére és *eltávolítására*; megfelelő a *világítás*.

Oktatás és tájékoztatás

A munkavállalóknak tisztában kell lenniük a kockázatokkal, azok következményeivel, és azokkal az óvintézkedésekkel, amelyekre biztonságos munkájukhoz szükség van. Az oktatásnak valós helyzetekből kell kiindulnia, például ténylegesen felmerült problémákból; mi nem volt megfelelő, és hogyan lehet elkerülni, hogy ez a jövőben megismétlődjék. Az oktatás és tájékoztatás terjedjen ki a kockázatokra, a megelőző intézkedésekre, a vészhelyzeti eljárásokra, a bejelentésekkel kapcsolatos problémákra, az egyéni védőeszközökre, a munkaeszközökre stb. Tervezzünk ismeret-felfrissítő képzéseket is.

Az oktatást jó kommunikációnak kell alátámasztania. A munkavédelmi kérdések megtárgyalása és az információk továbbadása csoportmegbeszéléseken történjenk.

Egyéni védőeszközök

Az egyéni védőeszközöket szükség esetén mindig használni kell az építési területen. Az eszközöknek kényelmesnek, jól karbantartottnak kell lenniük, és nem okozhatják más kockázatok növekedését. Használatukat oktatni kell. Az egyéni védőeszközök közé tartozik a: *védősisak* – ha fennáll annak a kockázata, hogy a munkavállalót leeső tárgy fejen találja, vagy beütheti a fejét; *megfelelő lábbeli* – lábujj- és talpvédelemmel, csúszásmentes; *védőruházat* – például rossz időjárási viszonyok ellen, vagy jól láthatóság végett, hogy a munkavállalót könnyebben észre lehessen venni, pl. járművek kezelőit.

Ellenőrző lista: állványok és létrák

- A biztonságna leginkább megfelelő eszközt választották, beleértve a megközelítés és lejutás módját?

- Akkor használnak csak létrát, amikor más eszköz alkalmazását nem indokolja a rövid időtartam és az alacsony kockázat?
- Az állványzatot szilárd alapon építették?
- Minden korlát a helyén van, megfelelő magasságban?
- Elegendő palló van a munkapadozaton?
- A pallókat rögzítették a helyükön?
- Az állvány kötőelemei közül távolítottak el egyet vagy többet?
- A létra jelenti az adott munkánál a legbiztonságosabb és legjobb megoldást?
- A létra jó állapotban van, és megfelel az adott munka jellegének és a magasságnak?
- Elhelyezhető úgy a létra, hogy ne legyen túlnyúlás?
- Megfogható a létra az aljánál és a tetején?
- Az alátámasztási felület szilárd és sík?

Ha bármelyik válasz „nem”, megelőző intézkedésre van szükség a munka megkezdése **előtt**. Az intézkedések között lehetnek az alábbiak:

- Gondoskodjunk a nyílások, például a földemben lévő lyukak biztonságos korláttal (azaz védőkorlát és lábdeszka) történő elkerítéséről, vagy a lefedéséről. A lefedést biztosítsuk a helyén, vagy lássuk el figyelmeztető jelzéssel.
- A felállítás megkezdése előtt győződjünk meg arról, hogy az állványzat valamennyi eleme biztonságos-e.
- Felmászás előtt ellenőrizzük a létrát, hogy jó állapotban van-e, és helyzete kellően biztosított-e.
- Az állványzaton használjunk leesés elleni védelmet, különösen a védőkorlát és a lábdeszka felszerelése előtt, és győződjünk meg arról, hogy a védőhevedert szilárd szerkezethez erősítették és megfelelően használják.
- Ne dobjunk eszközöket vagy anyagokat az alsóbb szintekre, a földre vagy a biztonsági védőhálóra.

További információk/referenciák

A jó munkavédelmi irányítási gyakorlatra vonatkozólag további információk az Ügynökség <http://osha.eu.int> web-lapján található. Minden ügynökségi közlemény ingyenesen letölthető. „A munkával összefüggő balesetek megelőzése” a témája a tagállamok által 2001. októberében megtartandó Európai Munkavédelmi Hét-nek, erről további információk találhatóak a <http://osha.eu.int/ew2001/> honlapon. Az Ügynökség honlapja kapcsolódik *tagállami honlapokhoz*, ahol a nemzeti jogszabályokat és útmutatókat lehet megtalálni:

<http://ie.osha.eu.int/> Írország, és

<http://uk.osha.eu.int> az Egyesült Királyság honlapja.